

ризик; за об'єктами; за сукупністю досліджуваних інструментів; за джерелами виникнення; за фінансовими наслідками; за характером прояву в часі; за рівнем втрат; за можливістю передбачення; за можливістю страхування тощо.

Найбільш ефективними методами обліково-аналітичного моніторингу фінансових ризиків є: 1) доцільності витрат; 2) статистичний; 3) експертних оцінок; 4) аналітичний; 5) використання аналогів.

Моніторинг доцільності витрат необхідно орієнтувати на ідентифікацію потенційних зон ризику. Перевищення допустимого рівня витрат зумовлюється, переважно, одним із чотирьох факторів або їх комбінацією: первісним недооцінюванням вартості, змінами меж проектування, різницею в продуктивності, збільшенням первісної вартості. Фінансово-аналітична суть статистичного методу полягає в тому, що для розрахунку ймовірностей виникнення втрат аналізуються статистичні дані, що стосуються безпосередньо результативності здійснення досліджуваних операцій. Метод експертних оцінок дає змогу розділити досить складний комплекс ризиків на певні складові частини, якими можна управляти, і дозволяє зробити реальні обґрунтовані висновки про ймовірність прояву та ступінь наслідків досліджуваних ризиків. Аналітичний метод використовує чотири основних показники ефективності інвестицій: період окупності; чистий приведений дохід; внутрішню норму дохідності; рентабельність. Суть методу аналогів полягає у використанні бази даних про ризик аналогічних проектів з метою врахування потенційного ризику при реалізації нових проектів.

Література

1. Бруханський Р. Ф. Управлінський облік. Навчальний посібник / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль: ТНЕУ, 2012. – 223 с.
2. Бруханський Р. Ф. Контролінг / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль: ТНЕУ, 2010. – 114 с.
3. Бруханський Р. Ф. Організація бухгалтерського обліку в умовах реструктуризації сільськогосподарських підприємств / Р. Ф. Бруханський // Придніпровський науковий вісник. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 1998. – № 100 (167). – С. 55-59.
4. Бруханський Р. Ф. Судово-бухгалтерська експертиза: навчальний посібник. / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль: ТНЕУ, 2010. – 246 с.

Джумига Т.

Тернопільський національний економічний університет

ДИСКУСІЙНІ МОМЕНТИ НАРАХУВАННЯ Й ВИПЛАТИ ДИВІДЕНДІВ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Особливості сільськогосподарського виробництва створюють дискусійний момент в організації процесу нарахування й виплати дивідендів – що є базою розподілу?

Теоретично стартова диференціація внесків співвласників у статутний капітал підприємства базується на вартості майнових паїв. Відповідно в окремих господарствах застосовується методика нарахування дивідендів пропорційно обсягу майна конкретних співвласників, розмір земельного паю при цьому не враховується, оскільки є рівновеликим для всіх пайовиків.

На думку Р.Ф. Бруханського, такий підхід є ірраціональним. Обсяг земельної власності конкретного пайовика в процесі господарської діяльності підприємства може зазнавати суттєвих змін шляхом операцій спадкування, дарування, купівлі-продажу тощо, відповідно повинен змінюватись і розмір

дивідендних виплат. До того ж земля є основною складовою частиною сільськогосподарського капіталу.

Вважаємо, що в процесі нарахування дивідендів у сільськогосподарських підприємствах базою розподілу доцільно вважати весь обсяг персонального капіталу співвласника як в майновій, так і у земельній формі. Вартість майнового паю відображена в грошовому виразі в системі бухгалтерського обліку підприємства, а обсяг земельного паю фіксується в умовних гектарах, оскільки земля досі не поставлена на баланс господарств.

В результаті при нарахуванні дивідендів практично використовуватиметься дві бази розподілу: 1 гривня майнового паю і 1 умовний гектар земельного паю. Така ситуація значно ускладнюватиме розрахунок дивідендів, оскільки залишається невирішеним питання за допомогою яких критеріїв можна розподілити загальний обсяг дивідендного фонду окремо на майновий і земельний.

Вважаємо, що найбільш виправданим і економічно доцільним варіантом розподілу дивідендного фонду сільськогосподарських підприємств є врахування сумарної вартості майнового і земельного паїв, тобто капітал конкретного учасника повинен складатись із суми вартостей майна і землі, отриманих на основі паювання колективної власності з врахуванням поточних динамічних і структурних змін в процесі господарської діяльності підприємства.

З теоретичної точки зору доцільним є розгляд ще одного підходу до розподілу дивідендів, який ґрунтується на додатковому врахуванні поточної трудової участі співвласників. Такий варіант розподілу дивідендів теоретично можна вважати більш справедливим, оскільки він враховує не лише обсяг власності (пасивну категорію), але й особисту участь співвласника (при умові поєднання прав власності і трудової участі). Однак, в сучасних умовах господарювання такий підхід до визначення рівня дивідендів є не зовсім грамотним, оскільки одним із центральних питань ринкової економіки є чітке розмежування прав володіння, користування й трудової участі, тобто власник отримує дивіденди, орендодавець – орендну плату, найманий працівник – заробітну плату.

Таким чином, дивіденди повинен отримувати лише співвласник залежно від обсягу своєї власності у статутному капіталі підприємства, а додаткові надходження за рахунок трудової участі у діяльності підприємства – у формі заробітної плати.

Література

1. Бруханський Р. Ф. Оптимізація процесу нарахування і виплати дивідендів у сільськогосподарських підприємствах України / Р. Ф. Бруханський // Інноваційна економіка. – 2010. – Випуск 5 (19). – С. 220-224.
2. Бруханський Р. Ф. Трансформація дивідендної політики сільськогосподарських підприємств з позиції стратегічного менеджменту / Р. Ф. Бруханський // Наука молода. – Тернопіль : Економічна думка, 2009. – № 12. – С. 218-220.
3. Бруханський Р. Ф. Адаптація облікової системи сільськогосподарського підприємства до вимог стратегічного менеджменту / Р. Ф. Бруханський // Облік і фінанси. – 2012. – № 3. – С. 23-27.
4. Бруханський Р. Ф. Проблеми і пріоритети інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту сільськогосподарських підприємств України / Р. Ф. Бруханський // Економічний аналіз. – 2011. – Вип. – Т. 9. – С. 69-71.